

مجالس رمضانی

۲۵

مجلس بیست و پنجم

در وصف دوزخ

علامه محمد بن صالح العثیمین رحمہ اللہ

ترجمہ: جمشید رخسانی

مرکز مطالعات متین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجلس بیست و پنجم: در وصف دوزخ

حمد و ستایش مخصوص خداوند زنده و پاینده است. آنکه باقی است و غیر او دوام ندارد. آسمان را برافراشت و آن را با ستارگان زینت بخشید، و زمین را با کوه‌های استوار در اطراف آن نگاه داشت. با قدرت خویش این بدن‌ها را صورتگری کرد، سپس آن‌ها را میراند و نشانه‌هایشان را محو نمود. آنگاه در صور دمیده می‌شود، پس مردگان زنده می‌شوند. گروهی به سوی سرای نعمت روانه می‌شوند و گروهی به سوی آتش سوزان. درهای آن آتش به رویشان گشوده می‌شود، و برای هر یک از آنان سهمی معین است. درهای آن بر

رویشان بسته می‌شود، در ستون‌هایی کشیده شده که پر از اندوه و غم است. روزی که عذاب از بالا و پایین، آن‌ها را فرا می‌گیرد، و هیچ‌کس در میان‌شان مورد رحمت قرار نمی‌گیرد.

و شهادت می‌دهم که معبود به حق جز الله نیست که هیچ شریکی ندارد. شهادتی که امیدوارم روز قیامت مرا نجات دهد، و شهادت می‌دهم که محمد بنده و فرستادهٔ اوست، کسی که خداوند به وسیلهٔ دینش پارس و روم را فتح کرد. درود و سلام خداوند بر او و بر خاندان و اصحابش باد، و بر کسانی که از ایشان به نیکی پیروی کردند تا زمانی که باران از ابرها می‌بارد.

برادران و خواهران من: خداوند متعال ما را در کتابش از آتش جهنم بر حذر داشته است، و از انواع عذاب‌های آن به ما خبر داده که جگرها را پاره پاره می‌کند و قلبها را می‌شکافد. خداوند ما را از آن بر حذر داشته است و از اخبار آن به ما گفته تا از آن بترسیم. پس بشنو که

خداوند در کتابش وسنت پیامبرش صلی الله علیه وسلم درباره عذاب آن چه گفته‌اند، شاید که پند بگیریم و به سوی خداوند برگردیم و از گناهانمان توبه کنیم، پیش از اینکه عذاب بیاید و کسی ما را یاری نکند.

الله تعالی می‌فرماید: **وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ** {آل عمران:

۱۳۱} (و از آتشی که برای کافران آماده شده است بترسید). و همچنین

می‌فرماید: **إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَ وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا** {الإنسان: ۴}

(ما برای کافران زنجیرها و غلها و شعله‌های سوزان آتش آماده کرده

ایم). و همچنین می‌فرماید: **إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ**

سُرَادِقُهَا {الکهف: ۲۹} (ما برای ستمگران آتشی آماده کرده ایم که

سرپرده‌هایش آنان را دربر می‌گیرد). و همچنین خداوند خطاب به

شیطان می‌فرماید: **إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ * وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ**

أَجْمَعِينَ * لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ {الحجر: ۴۲-}

[۴۴] (مگر آن کسانی که از تو [ای شیطان] پیروی کنند از گمراهان * و بی گمان دوزخ، وعده گاه همگی آنان است * [دوزخ] هفت در دارد، و برای هردری، گروهی [از آنان] تقسیم شده اند).

و می فرماید: **وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۚ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَتَحَتْ أَبْوَابُهَا** [الزمر: ۷۱] (و کسانی که کفر ورزیدند، گروه گروه به سوی دوزخ رانده می شوند، تا زمانی که به آن برسند، درهای آن گشوده شود...). و همچنین می فرماید: **وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ * إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ * تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ** [الملك: ۶-۸] (و برای کسانی که به پروردگارشان کافر شدند، عذاب دوزخ است، و چه بد سرانجامی است! * هنگامی که در آن افکنده شوند، ناله ای وحشتناک از آن می شنوند، در حالی که [از شدت خشم] می جوشد * نزدیک است که [دوزخ] از شدت خشم

پاره پاره شود! هرگاه گروهی در آن افکنده شوند، نگهبانانش از آنان می پرسند: آیا پیامبری برای شما نیامد [تا شما را هشدار دهد؟].

و همچنین می فرماید: **يَوْمَ يُغْشِيهِمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ** [العنکبوت: ۵۵] (روزی که عذاب، آنان را از بالا و از زیر پاهایشان فراگیرد، و [خداوند] گوید: بچشید آنچه را که انجام می دادید!). و همچنین می فرماید: **لَهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِّنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يُعْبَادُ فَاتَّقُونِ** [الزمر: ۱۶] (برای آنان [دوزخیان] سایه هایی از آتش از بالای سرشان خواهد بود، و [لایه هایی از آتش] از زیر پایشان؛ این چیزی است که خداوند با آن بندگان را بیم می دهد؛ ای بندگان من! پس از [مخالفت فرمان] من پروا کنید!). و همچنین می فرماید: **وَأَصْحَابُ الشَّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشَّمَالِ * فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ * وَظِلٍّ مِّنْ يَحْمُومٍ * لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ** [الواقعة: ۴۱-۴۴] (و اصحاب دست چپ

[بدبختان]، چه اصحاب چپی! * در میان بادهای سوزان و آب جوشان
قرار دارند * و در سایه دودی سیاه و سوزان * که نه خنک است و نه
گوارا!!.

و همچنین می فرماید: **وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا** [التوبة: ۸۱] (و [منافقان به دیگران نیز] گفتند: در این گرما [به
جنگ] نروید! بگو: آتش جهنم سوزان تر است). و می فرماید: **وَمَا
أَدْرَاكَ مَا هِيَهٗ * نَارٌ حَامِيَةٌ** [القارعة: ۱۰-۱۱] (و تو چه دانی که آن چیست
* آتشی است سوزنده). و همچنین می فرماید: **إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي
ضَلَالٍ وَسُعُرٍ * يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُقُوا مَسَّ سَقَرٍ**
[القمر: ۴۷-۴۸] (بی گمان مجرمان در گمراهی و آتش سوزان اند *
روزی که در آتش دوزخ بر روی هایشان کشانده می شوند [و به آنان
گفته می شود]: عذاب سوزان سقرا بچشید!). و همچنین می فرماید:
وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ * لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ * لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ [المدثر: ۲۷-۲۹] (و

تو چه می‌دانی که سقر چیست؟* نه چیزی را باقی می‌گذارد و نه رها

می‌کند* [پوست] انسان را می‌سوزاند). و همچنین می‌فرماید: **يَا**

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غُلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ؛

[التحریم: ۶] (ای کسانی که ایمان آورده‌اید! خود و خانواده‌تان را از

آتش که هیزم آن مردم و سنگ‌هاست حفظ کنید؛ آتشی که بر آن

فرشتگانی خشن و سختگیر [گمارده شده‌اند]، که از آنچه خدا به آنان

دستور داده، سرپیچی نمی‌کنند و آنچه را که مأمور شده‌اند انجام

می‌دهند). **إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ * كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ؛** [المرسلات:

۳۲-۳۳] (همانا [دوزخ]، شراره‌هایی چون کاخی [بلند] می‌افکند *

گویی که آن [شراره‌ها] شتران زردرنگ هستند). و همچنین

می‌فرماید: **وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ * سَرَابِيلُهُمْ**

مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمُ النَّارُ؛ [ابراہیم: ۴۹-۵۰] (و در آن روز

مجرمان را می‌بینی که در غل و زنجیرها به هم بسته شده‌اند * پوشش‌هایشان از قطران (ماده‌ای بسیار آتش‌زا) است و چهره‌هایشان را آتش فرو می‌پوشاند). و همچنین می‌فرماید: **إِذَا الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ * فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ** {غافر: ۷۱-۷۲} (هنگامی که غل‌ها در گردن‌هایشان باشد و با زنجیرها کشیده شوند * در آب جوشان، سپس در آتش افروخته سوزانده می‌شوند).

و همچنین می‌فرماید: **فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّنْ نَّارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ * يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ * وَلَهُمْ مَقَامِعٌ مِنْ حَدِيدٍ * كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ** {الحج: ۱۹-۲۲} (پس کسانی که کافر شدند، برایشان جامه‌هایی از آتش بریده شده و از بالای سرشان آب جوشان ریخته می‌شود * [چنان‌که] آنچه در شکم‌هایشان است و نیز

پوست‌هایشان با آن گداخته می‌شود * و برای آنان گرزهایی از آهن [مهیا] است * هرگاه بخواهند از روی اندوه از آن [دوزخ] خارج شوند، به آن بازگردانده می‌شوند [و به آنان گفته می‌شود]: عذاب سوزان را بچشید!).

و می‌فرماید: **إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ** {نساء: ۵۶} (بی‌گمان، کسانی را که به آیات ما کفرورزیدند، در آتشی [سوزان] وارد خواهیم کرد که هر چه پوستشان بریان گردد، پوست‌های دیگری به جایش قرار می‌دهیم تا [طعم] عذاب را بچشند). و همچنین می‌فرماید: **إِنَّ شَجَرَتَ الزُّقُومِ * طَعَامُ الْأَثِيمِ * كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ * كَغَلْيِ الْحَمِيمِ** {الدخان: ۴۳-۴۶} (بی‌گمان درخت زُقُوم * خوراک گناهکاران است * [مانند] فلز گداخته در شکم‌ها می‌جوشد * همچون جوشش آب سوزان). و همچنین می‌فرماید: **إِنَّهَا شَجَرَةٌ**

تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ * طَلْعَهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ * فَإِنَّهُمْ لَاكِلُونَ
مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ؛ [الصافات: ۶۴-۶۶] (بی گمان، آن درختی
است که از قعر دوزخ می روید * میوه اش گویا سرهای شیاطین است
* و بی گمان آنان از آن خواهند خورد و شکم هایشان را از آن پر خواهند
کرد). و همچنین می فرماید: ثُمَّ إِنَّكُمْ أَنتَ الْبُطُونَ الْمُكَذَّبُونَ *
لَاكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِّنْ زُقُومٍ * فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ * فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ
مِنَ الْحَمِيمِ * فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهَيْمِ * هَذَا نُزْلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ؛ [الواقعة:
۵۶-۵۱] (سپس ای گمراهانِ تکذیب کننده! * بی گمان از درخت زقوم
خواهید خورد * و شکم های خود را از آن پر خواهید کرد * و بر روی آن
از آب جوشان خواهید نوشید * چون نوشیدن شترهای تشنه * این
است پذیرایی آنان در روز جزا!).

همچنین می فرماید: وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي
الْوُجُوهَ بِشَرِّ الشَّرَابِ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا؛ [الکھف: ۲۹] (و اگر فریاد رسی

جویند به آبی چون مس گداخته که چهره‌ها را بریان می‌کند یاری می‌شوند و ه چه بد شرابی و چه زشت جایگاهی است). و می‌فرماید:

{وَسُقُوا مَاءَ حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ} [محمد: ۱۵] (و آبی جوشان به خوردشان داده می‌شود [تا] روده‌هایشان را از هم فرو پاشد). و همچنین می‌فرماید: **{مَنْ وَرَّاهُ جَهَنَّمَ وَيُسْقَى مِنْ مَّاءٍ صَدِيدٍ * يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ}** [ابراهیم: ۱۶-۱۷] (پیش روی او دوزخ است، و از آب چرکین نوشانده می‌شود. (۱۶) آن را جرعه‌جرعه می‌نوشد و هرگز نمی‌تواند آن را فرو ببرد، و مرگ از هر سو به سراغش می‌آید، ولی نمی‌میرد، و عذابی سخت درپیش دارد).

و همچنین می‌فرماید: **{إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ * لَا يُفْتَرُّ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ * وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ الظَّالِمِينَ * وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ}**

[الزخرف: ۷۴-۷۷] (به راستی که مجرمان در عذاب جهنم جاودانه خواهند بود * عذاب از آنان کاسته نمی‌شود و در آنجا نومید و درمانده‌اند * و ما بر آنان ستم نکردیم، بلکه خود آنان ستمکار بودند * و ندا درخواهند داد: ای مالک! پروردگارت ما را بمیراند [و از این عذاب رهایی دهد]، می‌گوید: شما ماندگار خواهید بود!).

و می‌فرماید: **إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا * إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا** [النساء: ۱۶۸-۱۶۹] (بی‌گمان کسانی که کفر ورزیدند و ستم کردند، هرگز خدا آنان را نمی‌آمرد و آنان را به راهی هدایت نمی‌کند * مگر به راه جهنم که در آن جاودانه خواهند بود، و این برای خدا آسان است).

و می‌فرماید: **إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا * خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا** [الأحزاب: ۶۴-۶۵] (بی‌گمان خداوند

کافران را لعنت کرده و برای آنان آتش سوزان مهیا ساخته است * در آن جاودانه خواهند ماند، و هیچ سرپرست و یآوری نخواهند یافت).

و می فرماید: **كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ * نَارُ اللَّهِ**

الْمُوقَدَةُ * الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ * إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤَصَّدَةٌ * فِي عَمَدٍ

مُمَدَّدَةٍ { [الهمزة: ۵-۹] (هرگز چنین نیست! قطعاً او را در «حُطَمه»

دوزخ خردکننده) می افکنند * و تو چه دانی که «حُطَمه» چیست؟ *

آتش برافروخته الله است، * که بر دل ها احاطه دارد * بی گمان آن بر

آنان بسته خواهد شد * در ستون های کشیده و طولانی).

آیات قرآن در وصف دوزخ و عذاب های دردناک مستمر آن بسیار است.

و اما احادیث:

از عبد الله بن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی

الله علیه وسلم فرمودند: «در روز قیامت، آتش دوزخ آورده می شود،

در حالی که هفتاد هزار مهار دارد، و با هر مهاری، هفتاد هزار فرشته آن را می‌کشند». به روایت مسلم.^۱

و در صحیحین از ابو هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «آتشی که شما در دنیا روشن می‌کنید، تنها یک جزء از هفتاد جزء آتش جهنم است». گفتند: ای رسول خدا! همین آتش برای عذاب کافی بود. فرمود: «آتش جهنم شصت و نه برابر شدیدتر از آن است و همه آن‌ها به همان اندازه سوزان و داغند».^۲

۱- به روایت مسلم: کتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها، باب فی شدة حر جهنم (۲۸۴۲).

۲- به روایت بخاری: کتاب بدء الخلق، باب صفة النار وأنها مخلوقة (۳۲۶۵) ومسلم: کتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها، باب فی شدة حر جهنم (۲۸۴۳).

و از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که ما پیش رسول الله صلی الله علیه وسلم بودیم که ناگهان صدای مهیبی شنیدیم، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «آیا می دانید این چیست؟» گفتیم: خدا و رسولش بهتر می دانند. فرمود: «این سنگی است که هفتاد سال پیش در آتش افکنده شده است و همچنان در آن سقوط می کرد، و اکنون به قعر آن رسیده است». به روایت مسلم.^۱

عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ رضی الله عنه در خطبه اش فرمود: «به ما گفته شده که سنگی را از کناره های جهنم [به داخل آن] فرو می افتد پس هفتاد سال در آن سقوط می کند و به قعر آن نمی رسد. به الله سوگند که [این جهنم] پر خواهد شد! آیا در شگفتید؟!». به روایت مسلم.^۲

۱- به روایت مسلم: کتاب الجنة وصفة نعيمها وأهلها، باب فی شدة حر جهنم (۲۸۴۴).

۲- به روایت مسلم: کتاب الزهد والرقائق (۲۹۶۷).

و از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «اگر قطره‌ای از درخت زقوم در دنیا بچکد، زندگی اهل دنیا را تباه می‌کند». به روایت نسائی و ترمذی و ابن ماجه.^۱

و از نعمان بن بشیر رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «کم عذاب‌ترین فرد در میان اهل دوزخ، کسی است که برای او دو کفش و بندهایی از آتش قرار داده شده است، که به سبب آن‌ها مغزش همچون دیگ جوشان می‌جوشد. او گمان می‌کند که کسی عذابی سخت‌تر از او ندارد، در حالی که او

۱- حاکم آن را تخریج کرده و گفته است: بنابر شرط شیخین صحیح است. (نویسنده). به روایت ترمذی: کتاب صفة جهنم، باب ما جاء فی صفة شراب أهل النار (۲۵۸۵)، و نسائی در السنن الکبری: کتاب التفسیر، تفسیر سورة آل عمران (۱۱۰۷۰) و ابن ماجه: کتاب الزهد، باب ذکر الشفاعة (۴۳۲۵) و حاکم (۲/ ۲۹۴).

کم‌عذاب‌ترین آنان است». به روایت مسلم^۱ و نزد بخاری همانند آن

آمده است.^۲

و از انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «در روز قیامت، خوش‌گذران‌ترین فرد دنیا از اهل دوزخ آورده می‌شود و یک‌بار در آتش فرو برده می‌شود. سپس از او پرسیده می‌شود: ای فرزند آدم! آیا هرگز خیری دیده‌ای؟ آیا هرگز نعمت و آسایشی به تو رسیده است؟ پس او می‌گوید: نه، به خدا قسم، ای پروردگار من! و همچنین بدبخت‌ترین فرد در دنیا از اهل بهشت آورده می‌شود و یک‌بار در بهشت فرو برده می‌شود. سپس از او پرسیده می‌شود: ای فرزند آدم! آیا هرگز سختی و رنجی دیده‌ای؟ آیا هرگز ناراحتی و تنگدستی‌ای به تو رسیده است؟ پس او می‌گوید:

۱- به روایت مسلم: کتاب الإیمان، باب أھون أهل النار عذابا (۲۱۳).

۲- به روایت بخاری: کتاب الرقاق، باب صفة الجنة والنار (۶۵۶۲).

نه، به خدا قسم، ای پروردگار من! هرگز سختی و رنجی به من نرسیده و هرگز ناراحتی ای ندیده‌ام». به روایت مسلم.^۱ یعنی اهل دوزخ تمام نعمت‌هایی که در دنیا داشتند را فراموش می‌کنند، و همچنین اهل بهشت تمام سختی‌هایی که در دنیا کشیده‌اند را فراموش می‌کنند. همچنین از انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «به مردی از اهل دوزخ در روز قیامت گفته می‌شود: آیا می‌بینی که اگر تمام آنچه در زمین است، از آن تو بود، آیا آن را برای نجات خود فدا می‌کردی؟ پس او می‌گوید: بله. سپس به او گفته می‌شود: از تو چیزی آسان‌تر از این خواسته شد، در حالی که در صُلب پدرت آدم (یا در صُلب آدم) بودی، از تو خواسته شد که چیزی را شریک من قرار ندهی، اما تو نپذیرفتی مگر اینکه برای من

۱- به روایت مسلم: کتاب صفة المنافقین وأحكامهم، باب صبغ أنعم أهل الدنيا في النار وصبغ أشدهم بؤسا في الجنة (۲۸۰۷).

شریک قرار دهی». به روایت احمد^۱ بخاری و مسلم نیز شبیه آن را روایت کرده‌اند.^۲

و ابن مردویه از یعلی بن مُنیّه روایت کرده است که: «خداوند برای اهل دوزخ ابری سیاه و تاریک ایجاد می‌کند، پس به آنان گفته می‌شود: ای اهل دوزخ! چه چیزی آرزو می‌کنید؟ پس آنان نوشیدنی خنک درخواست می‌کنند، اما آن ابر بر آنان زنجیرهایی می‌بارد که بر زنجیرهایشان افزوده می‌شود، و غلهایی که بر غلهایشان اضافه

۱- به روایت احمد (۲۹۱/۳).

۲- به روایت بخاری: کتاب الرقاق، باب من نوقش الحساب عذب (۶۵۳۸) و مسلم: کتاب صفات المنافقین وأحكامهم، باب طلب الکافر الفداء بملء الأرض ذهباً (۲۸۰۵).

می‌گردد، و آتشی که شعله‌های جهنم را برایشان برافروخته‌تر می‌سازد»^۱.

و از ابو موسی رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «سه گروه وارد بهشت نمی‌شوند: شراب‌خوار همیشگی، قطع‌کننده صلۀ رحم، و کسی که سحر و جادو را تصدیق کند. و هر کس در حالی بمیرد که به شراب‌خواری ادامه داده است، خداوند او را از رودخانه «غوطه» سیراب می‌کند، رودخانه‌ای که از شرمگاه زنان بدکاره جاری می‌شود و بوی بد آن اهل دوزخ را آزار می‌دهد». امام احمد روایت کرده است.^۲

۱- به روایت دینوری در المجالسة (۳۴۱۰) و همه آن در الفوائد (۹۶۱) آمده است.
۲- حاکم آن را صحیح دانسته و ذهبی با وی موافق است. (نویسنده). به روایت احمد (۳۹۹/۴) و حاکم (۱۴۶/۴).

و در صحیح مسلم از جابر بن عبد الله رضی الله عنهما روایت شده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «پیمانی بر خداوند است که کسی را که مست کننده بنوشد از «طینه خبال» بنوشاند» گفتند: یا رسول الله طینه خبال چیست؟ فرمودند: «عرق یا چرک اهل دوزخ»!

و در صحیحین از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند: «به یهود و نصارا گفته می شود: چه می خواهید؟ می گویند: تشنه شدیم به ما آب بده، به آنها اشاره می شود که آنجا بروید. پس

۱- به روایت مسلم: کتاب الأشربة، باب بیان أن کل مسکر خمر وأن کل خمر حرام (۲۰۰۲).

به سوی جهنم می‌روند که به صورت سرابی به آنها نمایانده می‌شود،

سپس همگی به آتش جهنم می‌افتند»^۱!

حسن بصری رحمه الله می‌گوید: گمانت چیست نسبت به قومی که پنجاه هزار سال روی پاهاى خود ایستاده‌اند و هیچ چیزی نخورده‌اند و هیچ چیزی ننوشیده‌اند، تا اینکه گلوهایشان پاره پاره شده، و شکم‌هایشان از شدت تشنگی آتش گرفته است، سپس به سوی جهنم کشانده می‌شوند و از چشمه بسیار داغ جهنم می‌نوشند!^۲

ابن جوزی رحمه الله در وصف جهنم می‌گوید: «سرایى که اهل آن بسیار دور افتاده‌اند، و از لذت و سعادت محروم شده‌اند. روشنى

۱- به روایت بخاری: کتاب التفسیر، تفسیر سورة النساء، باب {إن الله لا یظلم مثقال ذرة} (۴۵۸۱) و مسلم: کتاب الإیمان، باب معرفة طریق الرؤیة (۱۸۳) از ابوسعید خدری رضی الله عنه.

۲- به روایت دینوری در المجالسة (۱۶۱۳).

صورتشان به سیاهی تبدیل شده است، و با گرزهای قوی آنها را می‌زنند. فرشتگانی قوی و شدید بر آنها گمارده شده است. اگر آنها را ببینی که در چرک و کثافت غوطه می‌خورند، و بر زمهریر سرد انداخته می‌شوند... اندوه آنها ابدی است، و و تا ابد در آنجا خواهند ماند. فرشتگانی قوی و شدید بر آنها گمارده شده‌اند، و همیشه توبیخ می‌شوند. تاسف بسیار می‌خورند و بر ضایع کردن روزهای جوانی خود می‌گیرند. فرشتگانی قوی و شدید بر آنها گمارده شده‌اند. وای بر آنها از خشم خداوند، و وای بر آنها بر گناهانی که کرده‌اند، و وای بر آنها که بین مردم رسوا می‌شوند. آن خس و خاشاک دنیا که کسب کردند چه شد؟ چگونه می‌خواهند آتش خرد کننده را تحمل کنند؟ چگونه می‌خواهند فرار کنند؟ مثل اینکه [هر آنچه در دنیا از خوشی دیدند] خوابی بیش نبود! بدنشان در آتش می‌سوزد، و دوباره

می‌سوزد، و هر بار که می‌سوزد دوباره بازمی‌گردد و فرشتگانی قوی و شدید بر آن‌ها گمارده می‌شود.

خداوندا ما را از آتش جهنم نجات بده، و ما را رسوایی روز قیامت حفظ کن، و ما را در سرزمین کرامت خود (بهشت) جای ده، و ما و پدران و مادران ما و همه مسلمانان را به رحمت خود ببخش ای رحمت آورترین رحم کننده‌ها، و درود و سلام فراوان بر پیامبرمان محمد و بر خاندان و اصحاب ایشان باد.

مرکز مطالعات متین

www.MatinStudies.com

t.me/MatinStudies

facebook.com/MatinStudies

Instagram.com/Matinstudies

X.com/Matinstudies